

a lélek sötét oldala

S Z E R K E S Z T E T T E

BERECZKEI • CZIBOR • BIRKÁS

TEST ÉS LÉLEK

SOROZATSZERKESZTŐ
KOVÁCS ILONA • PLÉH CSABA

a lélek sötét oldala

— N Á R C I Z M U S —
— M A C H I A V E L L I Z M U S —
— P S Z I C H O P Á T I A —

S Z E R K E S Z T E T T E

BERECZKEI TAMÁS • CZIBOR ANDREA • BIRKÁS BÉLA

TYPOTEX

A könyv megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap
a kiadói program keretében támogatta.

A kötet az NKFI–OTKA K125437 pályázati projekt támogatásával készült.

© Bandi Szabolcs, Bereczkei Tamás, Birkás Béla, Boros János, Czibor Andrea,
Csapó Göngyvér, Deák Anita, Fejes Nikoletta, Kázmér-Mayer Szilvia, Klajkó Dóra,
Kolosváry Eszter, Láng András, Meskó Norbert, Nagy László, Pohárnok Melinda,
Szabó Edit, Typotex, Budapest, 2021
Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 172 0

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!
Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu
és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Németh Kinga

Főszerkesztő: Horváth Balázs

A kötetet gondozta: Leiszter Attila

Borítóterv: Somogyi Péter

Nyomta és kötötte: OOK-PRESS Nyomda, Veszprém

Felelős vezető: Szathmáry Attila

TARTALOM

Bevezetés: Mi a Sötét Triád? <i>(Birkás Béla)</i>	11
1: SZEMÉLYISÉG <i>(Birkás Béla, Czibor Andrea, Bereczkei Tamás)</i>	
Narcizmus - „sztárok és celebek”	18
Machiavellizmus - „szürke eminenciás”	26
Pszichopátia - „báránybőrbe bújt farkas”	32
Összegzés	38
2: ÉLETÚT <i>(Láng András)</i>	
A sötét személyiségvonások lefelé történő kiterjesztésének kérdése	40
A sötét személyiségvonások kialakulásában szerepet játszó tényezők	46
A sötét személyiségvonások változása az életút során	50
Összegzés, azaz mit tudhattunk meg a sötét személyiségvonások fejlődéslélektani vonatkozásairól	51
3: PÁRKAPCSOLATOK <i>(Meskó Norbert)</i>	
Milyen kapcsolatot keresnek?	54
Milyen partnert keresnek?	57
A hosszú távú párkapcsolat minősége	59
Féltékenység	63
Hűtlenség	68
Összegzés, azaz mit tudhattunk meg a sötét személyiségvonások párválasztási viselkedéséről?	70

4: ÉRZELEMSZABÁLYOZÁS <i>(Deák Anita)</i>	
Az érzelmekről és az érzelemszabályozásról általában	72
A Sötét Triádra jellemző érzelmek és érzelemszabályozási mechanizmusok	77
Összefoglalás, avagy 10 tudományos tény a Sötét Triád érzelmvilágáról	86
5: EMPÁTIA <i>(Szabó Edit)</i>	
Ellentmondó elméletek, eltérő stratégiák	90
Az érzelmek szerepe a társas megismerésben	92
Az érzelmek szerepe mások manipulálásában	94
Érzelmi intelligencia és manipuláció	96
Érzelmi képességek és manipuláció: pró és kontra	97
Narcizmus: érzelmeiben magabiztos, de másokkal nem törődik	98
Pszichopátia: komoly érzelmi deficitek	99
Machiavellizmus: nincs egyértelmű deficit	100
Összefoglalás	102
6: ELMEOLVASÁS <i>(Szabó Edit)</i>	
Manipulatív intelligencia?	103
Elmeolvasó képesség	105
Egyéni különbségek a Sötét Triád elmeolvasásában	107
Ki érti azt, hogy (mikor) ki manipulátor?	109
Machiavellizmus: hosszú távú manipuláció – magas szintű elmeolvasás	110
Pszichopátia: rövid távú manipuláció – elmeolvasási deficit	113
Narcizmus: átlagos elmeolvasás?	114
Elmeolvasás és manipuláció: hosszú távon hasznos, rövid távon szükségtelen?	114

7: STRATÉGIA (<i>Czibor Andrea, Bereczkei Tamás</i>)	116
Machiavellizmus	117
Nárcizmus	133
Pszichopátia	145
Összefoglalás	159
8: MUNKAHELY (<i>Czibor Andrea, Csapó Göngyvér, Fejes Nikoletta, Kázmér-Mayer Szilvia, Klajkó Dóra</i>)	161
Sötét vonások a szervezetpszichológiában	162
Munkavállalói sötét vonások	166
Vezetői sötét vonások	184
Összefoglalás	201
9: EVOLÚCIÓ (<i>Bereczkei Tamás</i>)	204
Pszichopátia	206
Nárcizmus	222
Machiavellizmus	228
Összefoglalás	242
10: PATOLÓGIÁS NÁRCIZMUS (<i>Nagy László, Bandi Szabolcs</i>)	243
A nárcizmus térhódítása	244
Nárcizmus: normalitástól az abnormalitásig	245
A nárcizmus altípusai	257
Terápiás lehetőségek	265
Összefoglalás	268
11: BORDERLINE SZEMÉLYISÉGZAVAR (<i>Pohárnok Melinda, Kolosváry Eszter</i>)	271
A borderline személyiségzavar megjelenése	272
A borderline személyiségzavar kernbergi modellje	276

A borderline személyiség szerveződés és a Sötét Triád kapcsolata	279
Evolúciósan adaptív stratégiák	283
Összegzés	286
12: BŰNÖZÉS ÉS PSZICHOPÁTIA (<i>Boros János</i>)	289
A bűnözés alakulása	291
A bűnelkövetés pszichológiai háttere	296
A pszichológiai elméletek	301
A pszichopátia	304
Irodalom	327
A kötet szerzői	359
Név- és tárgymutató	363

PANELEK JEGYZÉKE

1. <i>Mindenkinek van, de nem mindenkiére vagyunk kíváncsiak – a személyiség</i>	13
2. <i>A Sötét Triád tulajdonságainak mérése</i>	15
3. <i>Tükröm, tükröm... – mindennapi nárcizmus</i>	21
4. <i>A Big Five (Nagy Ötök) személyiségvonások</i>	23
5. <i>A (nem) szürke eminenciás – Richelieu bíboros</i>	29
6. <i>Elnöki ügy – vezetők és a pszichopátiás vonások</i>	36
7. <i>A gyermek- és serdülőkori sötét személyiségvonások megjelenése irodalmi és filmes alkotásokban</i>	52
8. <i>Életút-elmélet és élettörténeti stratégiák</i>	55
9. <i>Szexuális kényszerítés</i>	58
10. <i>Kivételek – elégedett párkapcsolatok</i>	60
11. <i>A párkapcsolati érték</i>	61
12. <i>Párkapcsolati erőszak</i>	67
13. <i>Sötét vonások és párkapcsolat mozifilmen</i>	70

14. <i>Példák az érzelemszabályozásra</i>	74
15. <i>Különböző stratégiák az érzelmek szabályozására</i>	75
16. <i>Hogyan jelennek meg a Sötét Triád vonásai az online térben?</i>	80
17. <i>Hogyan mérhető az érzelemszabályozás?</i>	82
18. <i>Rejtvény!</i>	88
19. <i>Az empátia és az érzelmi intelligencia definíciói</i>	91
20. <i>Alapérzelmek és társas érzelmek</i>	93
21. <i>A hideg és a meleg empátiáról</i>	95
22. <i>Manipulációs történet (részlet)</i>	107
23. <i>Nomotetikus és idiografikus elmeolvasás</i>	112
24. <i>Konfliktusok az agyban</i>	120
25. <i>Az fMRI vizsgálatok</i>	122
26. <i>Közjavak-játék</i>	127
27. <i>A prefrontális agykéreg</i>	131
28. <i>Diktátor-játék</i>	134
29. <i>Fakitermelő vállalatok (kísérleti játék)</i>	138
30. <i>A kockázatvállalás mérése</i>	143
31. <i>A fogolydilemma-helyzet</i>	146
32. <i>Bizalom-játék</i>	149
33. <i>Ultimátum-játék</i>	153
34. <i>Az Enron-botrány</i>	162
35. <i>A rettegett vezetői látogatás</i>	165
36. <i>Egy nárcisztikus kollégával a mindennapokban...</i>	173
37. <i>A machiavellista munkatárs</i>	177
38. <i>Vállalati pszichopatak</i>	180
39. <i>Vezetési stílusok</i>	186
40. <i>Nárcisz, az innovátor</i>	188
41. <i>Nagy sikerek és nagy bukások</i>	190
42. <i>Sötét vonások vagy sötét szervezetek, vagyis az alma, a kosár és a kamra</i>	197
43. <i>„Coacholj, ha tudsz!”</i>	198
44. <i>Filmajánló – vállalati vezetők</i>	202
45. <i>A darwini evolúcióelmélet</i>	205

46. <i>A viselkedési stratégiák sokfélesége</i>	207
47. <i>Szocializáció</i>	212
48. <i>A pszichopátia öröklékenysége</i>	217
49. <i>Vonzerő, magabiztosság, erőszakosság</i>	223
50. <i>Szándékos (taktikai) megtévesztés főemlősök körében</i>	230
51. <i>Machiavellizmus és evolúció</i>	234
52. <i>Talamusz és jutalomkeresés</i>	236
53. <i>A nárcisztikus személyiségzavar kritériumai</i>	253
54. <i>A nárcisztikus személyiségzavar modern funkcionális kritériumai</i>	256
55. <i>Grandiózus nárcizmus - „A rajongói klubom elnöke?”</i>	258
56. <i>Vulnerábilis nárcizmus - „A megkeseredett veterán”</i>	261
57. <i>A pszichopátiás nárcizmus - „Norvégia királya”</i>	263
58. <i>A nárcizmus genetikája és neurobiológiája</i>	267
59. <i>Film- és könyvajánló - nárcizmus</i>	269
60. <i>A személyiségzavar</i>	273
61. <i>Felnőtt kötődés</i>	275
62. <i>Végzetes vonzerő</i>	278
63. <i>Filmajánló - borderline személyiségzavar</i>	287
64. <i>Bűnügyi statisztika</i>	290
65. <i>Genetikai kutatások</i>	297
66. <i>Két esettanulmány</i>	308
67. <i>A kétutas modell</i>	315
68. <i>Egy sorozatgyilkos - Ted Bundy</i>	316
69. <i>Egy „sikeres” pszichopata - Albrecht von Wallenstein</i>	323

BEVEZETÉS

MI A SÖTÉT TRIÁD?

Az emberek sokfélék és sokféleképpen viselkednek különböző helyzetekben. Egy kedves barátunk, akit mi empatikusnak és jószívűnek ismerünk, a munkahelyén hidegfejűnek, irányítónak és mások igényeire érzéketlennek tűnhet. Számos okból: otthon történt valami, ami feszültté, ingerültté tette; a munkahelyi elvárások megkövetelik ezt a viselkedést (pl. váratlan helyzetekben, ahol gyors és érzelemmentes döntésekre van szükség); vagy mert személyes érdekei aktuálisan azt diktálják, hogy máshogy viselkedjen, mint amilyen a személyisége (pl. egy pókerjátékos esetében). A személyiség számos tényezőből tevődik össze és többretegű, így hozva létre az egyéni reakció módok széles spektrumát, mely egyedi és rugalmas formáját adja az egyén megnyilvánulásainak. Így lehetséges, hogy ismeretségi körünkben előfordulnak emberek, akik csak magukkal törődnek, és a legfontosabb számukra, hogy mennyi „lájkot” kapnak. Vagy ismerhetünk olyanokat, akik saját céljaik eléréséhez bárkin átgázolnak, és érdektelenek annak kapcsán, hogy kit mennyire „bántanak” eközben. Vagy talán volt alkalmunk megtapasztalni, milyen az, amikor valaki pletykák, ármánykodás és manipuláció révén igyekszik boldogulni úgy, hogy mások szinte észre sem veszik, hogy csak kihasználja őket. Jelen kötet pont az ilyen személyiségvonások részletesebb bemutatását célozza, vagyis olyan személyiségjellemzőket, melyek bizonyos tekintetben elítélendők, ugyanakkor nagyon is érthető és belátható érdekek mentén formálják az egyén viselkedését.

A szélsőséges kegyetlenség vagy önimádat, valamint a zsarolás általában ritkábban előforduló jelenségek, miközben olyan ezektől eltérő, szintén társadalmi normákat megszegő magatartásformák, mint a hazudozás, a megtévesztés, a csalás vagy mások piszkálása, megszegyenítése, sokkal gyakoribbak. Természetesen hatásuk vagy eredményük tekintetében e skála végpontjai nagyban különböznek egymástól, azonban

alapvető jellegük ugyanaz: mindegyik norma- és szabálysértő viselkedés (Ariely, 2013). Az úgynevezett Sötét Hármas (SH; Sötét Triád – *Dark Triad* [DT]; Paulhus és Williams, 2002) személyiségkonceptió pedig pontosan e „mindennapos” normaszegő viselkedésformákkal összekapcsolódó személyiségvonásokat jelöli. Az elnevezésük is éppen ezt hivatott érzékeltetni, hiszen a hétköznapi emberekben is jelen lévő „sötét oldalra” hívja fel a figyelmet. Egymástól elkülönülő, ám sok tekintetben hasonlóságot, egyezést mutató személyiségvonások gyűjteményeként használják az SH modellt: a szubklinikus nárcizmus, a szubklinikus pszichopátia és a machiavellizmus együttes jelölésére.

Itt álljunk meg egy pillanatra! Szükséges egy fogalmat tisztázni. A Sötét Triád két komponensének, a nárcizmusnak és a pszichopátiának van egy enyhébb (ún. szubklinikai) és egy durvább (ún. klinikai vagy patológikus) formája. A „szubklinikus” itt arra utal, hogy nem patológiás, nem igényel kezelést és nem mutat brutálisan erőszakos formákat. Ám az elmúlt két évtizedben végzett kutatások egyértelműen megmutatták, hogy a sötét oldalnak ezek az enyhébb formái is kulcsszerepet töltenek be számtalan „hétköznapi” szabálysértő és antiszociális cselekedetben (Furnham, Richards és Paulhus, 2013).

A pszichopátia és a nárcizmus ugyanakkor rendelkezik klinikai formákkal is, amelyek szélsőséges, a hétköznapi mértéket meghaladó megjelenési formájukban pszichiátriai zavarként vagy pszichopatológiai kórképként is ismertek. Ezekben a szélsőséges formákban a beteges elismerés utáni, illetve a mások feletti hatalom iránti extrém vágy, valamint a bűnözésre való hajlam tünetei is megjelennek. Jelen kötetünkben az első kilenc fejezet a három vonás hétköznapi szintjének bemutatását célozza, tehát a nárcizmus és pszichopátia szubklinikai szintjével foglalkozik. Az utolsó három fejezet tér rá a nárcizmus és pszichopátia klinikus, patológikus megnyilvánulására, amely az antiszociális magatartás durva, gyakran bűnözői formáit is magában foglalja.

A nárcizmus vagy pszichopátia egyes jellemző vonásainak megléte nem jelent tehát automatikusan pszichés rendellenességet vagy pszichiátriai zavart. A vonás kifejezettsége, erőssége, dominanciája a személyiségen belül az, ami a pszichés működést károsíthatja. Ez a dimenzionális (vonáselméleti, lásd *1. panel*) megközelítés fontos a Sötét Triád koncepciójának megértéséhez, és kötetünk több fejezetében találkozhat majd vele a kedves Olvasó. Ilyen tekintetben a Sötét Hármas vonásai a két végpont közötti egyenesen helyezkednek el (lásd *1. ábra*). Az egyenes

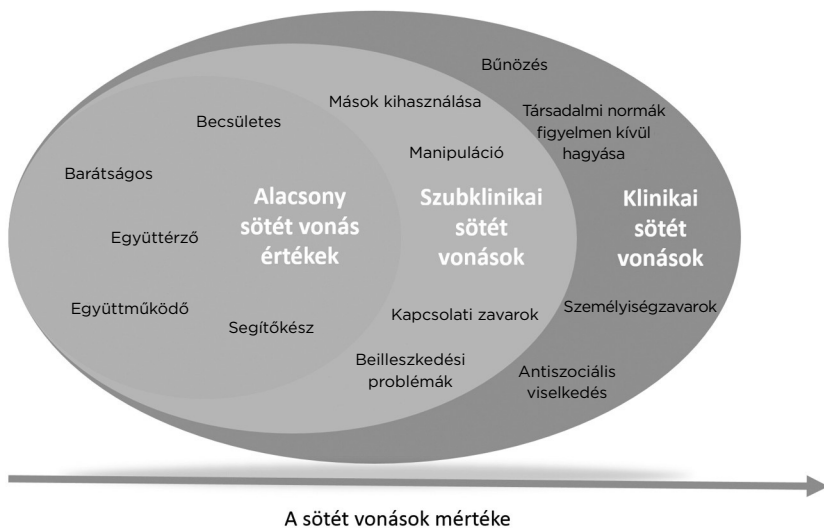
egyik végén azokat a személyeket találjuk, akikre kevésbé jellemzőek a sötét vonások, ennél fogva becsületesek, együttműködők, barátságosak másokkal. Az egyenes középső területén a másokat kihasználó, de jól funkcionáló, a hétköznapiakban megfelelően alkalmazkodni képes (szubklinikai sötét vonásokkal jellemezhető) személyek találhatók. Végül az egyenes legtávolabbi pontjain a társadalmi normákra fittyet hányó, tudatosan törvényszegő, beilleszkedési nehézségekkel jellemezhető, klinikai pszichológiai értelemben is problémás mértékű sötét vonásokkal bíró egyének vannak (klinikai szintű vonásokkal).

1.

MINDENKINEK VAN, DE NEM MINDENKIÉRE VAGYUNK KÍVÁNCSIAK - A SZEMÉLYISÉG

Nagyon sajátos helyzetben vagyunk, amikor a személyiség összetett jelenségét kívánjuk meghatározni. Egyrészt, mindenki tudja, miről beszélünk, amikor a személyiségről van szó, hiszen mindenki rendelkezik bizonyos szervezettségű személyiséggel (még az újszülöttek is, akik meghatározott temperamentummal, vérmérséklettel jönnek világra, ami később beépül a személyiségükbe). Másrészt azonban, a személyiség áthatja lényünket, meghatározza, hogyan gondolkodunk magunkról és ahogyan másokhoz viszonyulunk, így téve minket gyakorlatilag egyedivé. Vagyis egy olyan dolgról, melyet mindenki ismer, jobbára csak személyes, egyéni meghatározás vagy leírás adható. Természetesen számos tudományos meghatározást is találhatunk, hiszen sokan megpróbálták tömören megragadni a személyiség lényegét. Az egyik, talán legtöbbet idézett meghatározás szerint: „A személyiség azon pszichofizikai rendszerek dinamikus szerveződése az egyénen belül, amelyek meghatározzák jellemző viselkedését és gondolkodását.” (Allport, 1980, 39.) Személyiségünk tehát nem csupán szokásaink vagy más tulajdonságaink együttes halmaza, hanem sokkal inkább fizikai tulajdonságaink, gondolkodási folyamataink, valamint pszichés vagy lelki, társas és érzelmi jellemzőink szervezett, egészséges rendszere. Olyan rendszer, amely az egyén egészségességéért, önmaga teljességének megéléséért felelős, és működése révén motiválja vagy irányítja a személy cselekedeteit és gondolkodását.

A személyiségnek éppen ezen sokrétűségéből fakadóan sokféle magyarázó és leíró személyiségmodell létezik a pszichológiában. Ezek egy része, az úgynevezett *típustanok* már több mint kétezer éve próbálják személyiségünket bizonyos szempontok mentén átlátható és kezelhető mennyiségű kategóriákba osztani. Meghatároznak néhány személyiségtípust, és azt vallják, hogy egy-egy személy ezek közül vagy az egyikbe, vagy a másikba tartozik (pl. vagy kifelé forduló, extravertált, vagy befelé forduló, introvertált). Másképpen közelítenek az ún. *vonáselméleti modellek*, melyek dimenziókban gondolkodnak és az egyént néhány alapvető személyiségvonás mentén próbálják jellemezni. Tehát, a vonáselméletek abból indulnak ki, hogy léteznek bizonyos alapvető személyiségjellemzők, melyek mindenkiben fellelhetők, csak eltérő mértékben (pl. egy személyre lehet kevésbé vagy éppen nagyon jellemző a barátságosság). Ezen vonások mintázata révén ragadható meg az egyedi személyiség. Bár ez a megközelítés kissé leegyszerűsítőnek tűnhet, mégis képes sokrétűen megragadni a személyiséget, hiszen az egyes vonások az egyéni tulajdonságok széles halmazát foglalják magukba. Talán a legismertebb és legelterjedtebb vonáselmélet a személyiség ötfaktoros modellje (*Big Five*), mely a következő fejezetben részletesebben is bemutatásra kerül.

1. ábra A Sötét Hármas dimenzionális megközelítése

A SÖTÉT TRIÁD TULAJDONSÁGAINAK MÉRÉSE

A Sötét Triád jellemzőit nagyon sokféleképpen mérjük. Léteznek olyan önkítöltős tesztek és kérdőívek, amelyek külön-külön a nárcizmus, a machiavellizmus és a pszichopátia jellemző vonásait igyekeznek feltérképezni. Más tesztek együtt kezelik ezt a három komponenst, és egyetlen kérdőív segítségével igyekeznek képet kapni az ember sötét oldaláról.

A következőkben néhány olyan állítást mutatunk, amilyenek a szubklinikai pszichopátia és nárcizmus, illetve a machiavellizmus mérésére szolgáló kérdőívekben is előfordulnak. A kitöltés során mindenki mérlegelheti, mennyire ért egyet, mennyire tartja igaznak az adott állítást. (A lent látható rögtönzött kérdőív nem tekinthető bemért, megbízható pszichológiai mérőeszköznek; sokkal inkább az illusztrációt, a kipróbálás lehetőségét szolgálja.)

Jelölje az alábbiak szerint 1-5-ig, mennyire ért egyet a következő állításokkal! Mennyire jellemző Önre az alábbi kijelentés?

1 – Egyáltalán nem értek egyet; 2 – Nem értek egyet; 3 – Nem tudom eldönteni; 4 – Egyetértek; 5 – Teljesen egyetértek

		1	2	3	4	5
1.	Hízelegtem már másoknak annak érdekében, hogy elérjem a célomat.					
2.	Csalnék, ha kevés esély lenne a lebukásra.					
3.	A legjobban úgy lehet az emberekkel bánni, ha azt mondjuk nekik, amit hallani akarnak.					
4.	Aki tökéletesen megbízik valaki másban, az keresi a bajt.					
5.	Gyakran vágyom rá, hogy mások csodáljanak.					
6.	Mindenki imádja a sztorijaimat.					
7.	Sok csoportos tevékenység unalmassá válik nélkülem.					
8.	Tudom, hogy különleges vagyok.					

9.	Akik packáznak velem, mindig megbánják.						
10.	A siker a legerősebb túlélésén alapszik; nem foglalkozom a vesztesekkel.						
11.	Azok az emberek, akik elég hülyék ahhoz, hogy átverjék őket, meg is érdemlik azt.						
12.	Aggódnak csak mások a magasabb erkölcsi értékekért, engem ezek egyáltalán nem érdekelnek.						

A kérdőív első 4 állítása a machiavellizmusra vonatkozik. Minél inkább egyetért valaki ezekkel a kijelentésekkel, annál jobban jellemzi személyiségét a machiavellizmus. Az 5., 6., 7. és 8. állítással való egyetértés a szubklinikai nárcizmus jele; míg azok az emberek, akik a 9., 10., 11. és 12. állítást érzik teljesen igaznak, jellemzően magas szubklinikai pszichopátiás pontszámokat mutatnak. Az ehhez hasonló, pszichológiailag bemért kérdőívek segítségével kiszámolhatók egy-egy személy sötét vonásainak pontszámai.

A sötét vonások „képviselői” magas pontszámot érnek el a Sötét Triád valamely (vagy összes) vonása tekintetében az erre kialakított kérdőíveken. Ilyen esetekben az adott személynél magas machiavellizmusról, magas nárcizmusról vagy magas pszichopátiáról beszélhetünk, ám ezek kifejeződése és a mindennapi működésre gyakorolt hatása természetesen szubklinikai szinten marad. Most pedig lássunk néhány jellemzőt, melyek szemléletesen mutatják, hogy a sötét vonások hogyan helyezhetőek el a fentebb vázolt dimenzió mentén.

Mik a Sötét Triád központi elemei, tulajdonságai? Közös ismertetőjegy a morális-szociális érzelmek területén megmutatkozó deficit, elsősorban az empátia hiánya, vagy legalábbis alacsony hajlandóság mások érzelmeinek figyelembevételére és megértésére (Baron-Cohen, 2011; Paulhus és Williams, 2002). Természetesen az élet számos területén és számos helyzetben láthatunk példát arra, hogy egy ilyen jellemző önmagában nem jelent a hétköznapi életben problémát: például, az informatikai áruházban dolgozó tanácsadó szakembertől nem várjuk el, hogy osztozzon aggodalmunkban az elromlott számítógépünk miatt. Ugyancsak ritkán várjuk el, hogy tömegközlekedési járművön a szemben ülő idegen kiöntse nekünk a szívét. Önmagukban tehát ezek a jellemzők nem te-

szik utálatossá a Sötét Hármas személyeket, de természetesen karakterjegyeik összessége már jóval negatívabb konstellációt eredményezhet. Általában véve az erkölcs és tisztesség hiánya vagy csökkent mértéke szabad utat nyit a saját érdekek előtérbe helyezésének, akár mások kárára is (Veselka, Schermer és Vernon, 2012). A Sötét Hármas személyek mindennapi kapcsolataikban nemcsak énközpontúak,

2. ábra Sötét Triád:
bárányszőrből bujt farkasok

önzőek, hanem kétszínűek és kizsákmányolóak is. Céljaik elérése érdekében gátlástalanul manipulálnak másokat (bár ezt eltérő módokon teszik), kihasználják és megtévesztik társaikat, miközben hűvös, távolságtartó személyközi magatartás jellemzi őket (Furnham, Richards és Paulhus, 2013; Jonason, Koenig és Tost, 2010; Jonason és Buss, 2012; Jonason és mtsai, 2012). Társas kapcsolataik minden szintjén megjelenik az agresszió többféle formája, és még intim kapcsolataikban is inkább a rövid távú viszonyt részesítik előnyben (Ali és Chamorro-Premuzuc, 2010; Jonason és mtsai, 2011; Jonason, Li és Buss, 2010; Jonason, Luevano és Adams, 2012). Ennek fényében talán nem meglepő, hogy a férfiak oldalán erőteljesebben mutatkoznak meg a sötét vonások (Muris és mtsai, 2017). Ezekről is bőven esik majd szó a könyv egyes fejezeteiben. Mielőtt azonban elkezdenénk kalandozásainkat a személyiség eme sötétebb bugyraiban, vegyük szemügyre főhőseinket, vagyis nézzük meg közelebbről az egyes sötét vonásokat.